

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยเรื่องการวิเคราะห์เนื้อหาข่าวที่ได้รับรางวัลยอดเยี่ยมของมูลนิธิอิศรา อมันตกุลระหว่างช่วงปี 2515-2539 ได้สำรวจแนวคิด ทฤษฎีต่างๆ ดังต่อไปนี้เป็นการรอบแนวความคิดของงานวิจัย คือ

- แนวคิดเกี่ยวกับข่าว
- แนวคิดเกี่ยวกับข่าวเชิงสืบสวน
- แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทในการรายงานข่าว
- แนวคิดเกี่ยวกับการกำหนดวาระข่าวสาร
- งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับข่าว

1. ความหมายของ “ข่าว”

ข่าวนับว่าเป็นคำที่ได้รับการให้ความหมายแตกต่างกันไปแต่ละภูมิภาคหรือแต่ละประเทศ คำว่า “NEWS” หรือ “ข่าว” ในภาษาไทยยังมีการโต้แย้งกันในเรื่องจุดกำเนิดของคำนี้ บางทฤษฎีท่านอาจจะให้ความหมายว่า “ข่าว” คือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นทุกสารทิศซึ่งหนังสือพิมพ์ได้นำมาตีพิมพ์ หรือสถานีวิทยุได้นำมาออกอากาศเพราะคำว่า “NEWS” เป็นคำย่อของ North, East, West และ South คือ ทิศทางทั้งสี่นั่นเอง (ยุทธวัฒน์ ภัทรานุกัทร, 2532: 92) แต่บางทฤษฎีให้ความเห็นแย้งว่า “NEWS” มิได้มาจากพยัญชนะต้นคำของทิศทางทั้งสี่ ในภาษาอังกฤษปี พ.ศ.216 เป็นปีเริ่มแรกที่มีการสะกดคำว่าข่าวในภาษาอังกฤษ คือ “NEWS” ซึ่งปรากฏในหนังสือพิมพ์ที่กรุงลอนดอน ประเทศอังกฤษ คือ วีคลีย์ นิวส์ (Weekly News)

โดยทั่วไปแล้วหากศึกษานิยามของ “ข่าว” อย่างชัดเจนแล้วคงจะต้องศึกษานิยามที่นักวิชาการสื่อสารมวลชน ได้ให้นิยามไว้ซึ่งจะขอยกตัวอย่างมาเพียงบางส่วนดังนี้

ข่าวคือคำบอกเล่าเรื่องราวซึ่งโดยปกติมักเป็นเรื่องใหม่ หรือเป็นที่น่าสนใจ คำบอกเล่าคำเล่าลือ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2525: 140)

ข่าวคือ อะไรก็ตามที่ผู้คนจำนวนมากให้ความสนใจในขณะนั้น และข่าวที่ดีนั้นจะต้องเป็นข่าวที่ได้รับความสนใจจากคนจำนวนมาก (Willard G. Riever, 1932: 30)

ข่าวคือ บางสิ่ง หรือทุกสิ่งที่น่าสนใจเกี่ยวกับวิถีชีวิต และสิ่งต่าง ๆ ทั้งหลายที่น่าออกมาเผยแพร่ต่อสาธารณชน (The United Press Association)

ข่าว คือ เหตุการณ์ที่เพิ่งเกิดขึ้น และมีความสำคัญ ที่จะสร้างความสนใจให้แก่ผู้อ่านเป็นจำนวนมาก และข่าวที่สำคัญที่สุดคือข่าวที่สร้างความสนใจให้กับคนเป็นจำนวนมาก หรืออีกนัยหนึ่งก็คือ ข่าวสดที่มีคนจำนวนมากให้ความสนใจ (Ralph S. Izard, 1973: 2-3)

ข่าว คือ รายงานเหตุการณ์ที่ผู้คนให้ความสนใจในขณะใดขณะหนึ่ง และข่าวที่ดีนั้น จะต้องเป็นข่าวซึ่งมีความสำคัญต่อผู้อ่าน และผู้อ่านมีความสนใจเป็นอย่างมาก (ยงยุทธ รักษาศรี: 8)

ข่าว คือ สิ่งที่ได้เกิดขึ้น หรือเกิดขึ้นแล้วแต่ยังไม่ปรากฏเป็นข่าว เราทำได้โดยให้มันเกิดขึ้นมา เพราะข่าวนั้นไม่จำเป็นต้องรอให้เกิดเหตุการณ์แล้วจึงรายงาน (พงษ์ศักดิ์ พยัฆวิเชียร, 2537: 2)

Warren Breed (1956) ชี้ว่าข่าวมีลักษณะจำเพาะในตัวของมันเองในรูปแบบต่างๆ ดังนี้ คือ

1. พอที่จะขายได้
2. ฉิวเฟิน
3. เรียบง่าย
4. เป็นกลาง
5. น่าสนใจ
6. รอบคอบ เป็นต้น

ชนิดของข่าวอาจแทนด้วยสิ่งต่างๆ ดังนี้ คือ ข่าว-ความจริง ความยาก งานประจำ (ในรูปของการรวมข่าว) และข่าวสารสิ่งที่น่าสนใจ มันขึ้นกับว่าเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดเป็นข่าวจะมีมุมมอง หรือไม่ใช่สาธารณชน หรือแก่ผู้ผลิตข่าวสาร

Hall (1976) อธิบายความหมายว่าข่าว คือ มีหน้าที่ในการสร้างความรู้ร่วมกัน โดยนักข่าวเป็นผู้วินิจฉัย คุณค่าข่าว ส่วนสาธารณชนเป็นผู้ยอมรับ ความคิดในอุดมคติที่ได้แสดงออกมาในรูปภาพ หรือเนื้อหาของข่าวของหนังสือพิมพ์ ไม่ได้สร้างความรู้ใหม่แก่โลกขณะที่เราพร้อมที่จะเรียนรู้อย่างเหมาะสม แนวความคิดอันนี้สอดคล้องแนวความคิดของปาร์ค (Robert Park) ที่อ้างว่าข่าวคือ การทำนาย

2. ประเภทของข่าว

ลักษณะของข่าวโดยทั่วไปจะมีลักษณะที่แตกต่างกัน 2 ประเภท คือ ข่าวที่เกิดขึ้นทันทีทันใด (Spontaneous news) และข่าวที่มีการวางแผน (Planned news) ข่าวที่เกิดขึ้นทันทีทันใดเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับไฟไหม้ อุบัติเหตุ ฆาตกรรม และการจับกุม เป็นต้น ส่วนข่าวที่มีการวางแผนได้แก่ เหตุการณ์ที่มีการจัดเตรียม และการวางแผนมาก่อน เช่น ข่าวประชุม การอภิปราย การตัดสิน การประชุมแถลงข่าว การได้วาที การแสดง เป็นต้น ซึ่งเหตุการณ์เหล่านี้จะมีการจัดเตรียมโดยบุคคล หรือองค์กรผู้จัดข่าว ซึ่งเป็นที่มาของแหล่งข่าวต่าง ๆ (ดรุณี หิรัญรักษ์, 2529: 42-43)

หากจะจัดประเภทของข่าวโดยรวมแล้ว อาจแบ่งข่าวต่าง ๆ ออกได้เป็น 2 ระดับ คือ ข่าวหนัก ข่าวเบา (จอ่าน วุฒิกกรรมรักษา, 2536: 22)

ข่าวหนัก (Hard News) หมายถึง ข่าวที่มีเนื้อหาสาระ ให้ความรู้มากกว่าความบันเทิง เป็นเรื่องที่น่าสนใจ ผู้อ่าน หรือผู้รับสารจะต้องมีภูมิหลังเกี่ยวกับเรื่องราวนั้นจึงจะเข้าใจผู้อ่าน หรือผู้รับสารมักจะนำไปคิดตรึกตรองจากการอ่านข่าวนั้นแล้ว

ข่าวเบา (Soft News) หมายถึงข่าวที่มีเนื้อหาสาระมุ่งให้ความบันเทิงมากกว่าความรู้ ที่เป็นเรื่องราวที่เข้าใจง่าย ให้ความรู้สึกทางอารมณ์มากกว่าที่จะสร้างภูมิปัญญาผู้อ่าน หรือผู้รับข่าวสาร ไม่มีความหลังเกี่ยวกับเรื่องนั้นๆ เมื่ออ่านแล้วเข้าใจทันที โดยไม่ต้องนำไปคิดตรึกตรอง

ส่วน อีราธอร์น พันทวี (2537: 17) ได้กล่าวถึงการแบ่งประเภทข่าวไว้ดังนี้

ข่าวหนัก (Hard News) หมายถึง ข่าวที่สร้างสรรค์ประโยชน์ให้แก่สังคม เช่น ข่าวเศรษฐกิจ รัฐศาสตร์ การเมือง การศึกษา เป็นข่าวที่เป็นเรื่องเป็นราวแก่ผู้อ่านมากกว่าที่จะให้ความรื่นรมย์

ข่าวเบา (Soft News) หมายถึงเรื่องราวที่เสนอให้สบายใจ ไม่ต้องคิดอะไรมาก ข่าวเบามีความสำคัญรองลงมาจากข่าวหนัก เช่น ข่าวสังคม ข่าวที่น่าสนใจ ข่าวกิจกรรมจากสโมสร หรือสมาคมต่าง ๆ ตลอดจนข่าวบันเทิง

การจัดประเภทของข่าวนั้นนอกจากจัดประเภทโดยรวมในด้านระดับความสำคัญของข่าวแล้วยังสามารถแบ่งประเภทของข่าวตามหัวข้อข่าว เนื้อหาข่าว ผลกระทบของข่าว สถานที่ที่เกิดข่าว และสถานที่เสนอข่าวได้อีกด้วย การจัดประเภทของข่าวแบบต่างๆ นั้นขึ้นกับวัตถุประสงค์และความสนใจของแต่ละบุคคล

อ่าน วุฒิมรรรรักษา (2536: 20) ได้กล่าวถึงชนิดของข่าวไว้ดังนี้คือ

1. ข่าวอาชญากรรม เป็นข่าวที่เกี่ยวกับการฆาตกรรม การปล้นจี้ การลักพาเพื่อเรียกค่าไถ่ การลักลอบค้ายาเสพติด การปลอมแปลง และการกระทำผิดกฎหมาย เป็นต้น
2. ข่าวการเมือง เป็นข่าวเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวในทางการเมือง พรรคการเมือง การเลือกตั้ง การบริหารงานของรัฐบาล และหน่วยงานต่าง ๆ ของรัฐบาล ฯลฯ ข่าวการเมืองมักจะสะท้อนให้เห็นถึงสภาพการเมือง และการปกครองของแต่ละยุคสมัย
3. ข่าวศาล เป็นข่าวที่เกี่ยวกับการพิพากษาของศาลทั่วประเทศเพื่อที่จะขจัดความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในสังคมเพื่อความบริสุทธิ์ยุติธรรมแก่ประชาชนทุกคนที่มีข้อพิพาทในทางแพ่งและทางอาญา
4. ข่าวอุบัติเหตุเพลิงไหม้ และภัยพิบัติ เป็นข่าวที่เกี่ยวกับอุบัติเหตุที่เกิดขึ้นเพื่อให้ผู้อ่านทราบว่าอุบัติเหตุเกิดขึ้นจากอะไร ใครได้รับอุบัติเหตุจากครั้งนี้บ้าง ทำไมจึงมีอุบัติเหตุเกิดขึ้น มีการสูญเสียชีวิต และทรัพย์สินมากน้อยเพียงใด ซึ่งข่าวเพลิงไหม้ และภัยพิบัติ ก็เสนอเป็นข่าวในรูปแบบเดียวกันทั้งนี้เพื่อการชี้้นำให้ประชาชนได้ตระหนักเกี่ยวกับเรื่องนี้ให้มากขึ้น
5. ข่าวการประชุม เป็นข่าวที่นักหนังสือพิมพ์ ต้องรายงานเกี่ยวกับการประชุมครั้งสำคัญๆ ที่มีความเกี่ยวข้องกับสาธารณชน เช่น การประชุมคณะรัฐมนตรี การประชุมสภาผู้แทนราษฎร หรือวุฒิสภา ตลอดจนการประชุมขององค์การ หรือหน่วยงานต่างๆ ที่อาจมีผลกระทบต่อประโยชน์ของประชาชน
6. ข่าวปาฐกถา เป็นข่าวที่เกี่ยวกับปาฐกถาหรือการพูดในที่ชุมนุมชนของบุคคลสำคัญหรือบุคคลที่มีชื่อเสียง เพื่อให้ประชาชนทราบถึงความคิดเห็นและแนวทางแก้ปัญหาในเรื่องต่างๆ ที่ประชาชนเดือดร้อน

7. ข่าวเศรษฐกิจ เป็นรายงานข่าวที่เกี่ยวกับภาวะทางเศรษฐกิจอาจมีผลกระทบต่อการดำรงชีวิตของประชาชนส่วนใหญ่ เช่น สินค้าขึ้นราคา ภาวะเงินเฟ้อ ภาวะซื้อขายในตลาดหลักทรัพย์ เป็นต้น

8. ข่าวการศึกษา และวิทยาศาสตร์ เป็นการรายงานข่าวเกี่ยวกับแวดวงการศึกษาทั้งในด้านระบบการศึกษาของภาครัฐบาล และภาคเอกชนรวมทั้งความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี สามารถนำมาใช้ประโยชน์ในการศึกษาค้นคว้า และวิจัย เพื่อนำไปพัฒนาประเทศ

9. ข่าวสังคม เป็นการรายงานข่าวเกี่ยวกับความเคลื่อนไหวของบุคคลในสังคม เพื่อให้ผู้อื่นได้ทราบในเรื่องต่างๆ ซึ่งเป็นกิจกรรมทางสังคม เช่น การจัดงานเลี้ยง การแต่งงาน เป็นต้น

10. ข่าวบันเทิง เป็นการรายงานข่าวเกี่ยวกับดารารายานต์ นักร้อง นักแสดง นักแสดงดนตรี มุ่งให้ผู้อ่านทราบ ความเคลื่อนไหวของวงการบันเทิง และให้ผู้อื่นๆ เพลิดเพลินเป็นที่ชื่นชอบของบุคคล

11. ข่าวสตรี เป็นการรายงานข่าวเกี่ยวกับกิจกรรมของสตรี และแฟชั่น โดยที่มุ่งจะให้ผู้อ่านทราบถึงบทบาทของสตรี

12. ข่าวกีฬาเป็นการรายงานเกี่ยวกับการแข่งขันกีฬา ประเภทต่างๆ ซึ่งอาจให้ข้อมูลแก่ผู้อ่านล่วงหน้าการแข่งขัน ตลอดจนรายละเอียดต่าง ๆ ภายหลังการแข่งขัน

3. องค์ประกอบข่าว

ในแต่ละวันมีเหตุการณ์ หรือข้อเท็จจริง เกิดขึ้นอย่างมากมาย แต่ละเหตุการณ์ หรือข้อเท็จจริง ก็มีความสนใจสำหรับผู้อ่านเช่นเดียวกับการที่จะรายงานเหตุการณ์ หรือข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นอย่างมากมายทั้งหมดย่อมกระทำไม่ได้ หนังสือพิมพ์มีเนื้อที่จำกัด ในการรายงานข่าวจำเป็นต้องมีการคัดเลือกข่าวจากเหตุการณ์ หรือข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นโดยคำนึงถึงเหตุการณ์มีคุณค่าข่าวสูง หรือมีองค์ประกอบข่าวเด่นชัด

พิศิษฐ์ ขวาลาธวัช (2537: 12-17) ได้อธิบายองค์ประกอบของข่าวดังนี้

1. ความรวดเร็ว (Immediacy) เป็นหัวใจของการเสนอข่าวแบ่งเป็น
 - 1.1 ความรวดเร็วของเวลาที่เหตุการณ์เกิดขึ้น (Time of Occurrence)
 - 1.2 ความรวดเร็วของเวลาที่เหตุการณ์ถูกค้นพบ (Time of Disclosure)

2. ความใกล้ชิด (Proximity or Nearness) แสดงให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างเหตุการณ์กับผู้อ่านทั้งทางร่างกาย และจิตใจ (ผู้อ่านย่อมสนใจเหตุการณ์ที่อยู่ใกล้ตัวก่อน)
3. ความสำคัญ หรือความเด่น (Prominence) หมายถึงการเสนอข่าวให้ความสำคัญ ความเด่นของบุคคล หรือตำแหน่งหน้าที่การงาน สถานภาพของบุคคล
4. ผลกระทบ (Consequence) หมายถึง การรายงานเหตุการณ์ หรือสถานการณ์ใดที่ก่อให้เกิดความเสียหายเกี่ยวกับชีวิต ร่างกาย เสรีภาพ ชื่อเสียง ทรัพย์สิน ก่อให้เกิดผลกระทบความรู้สึกของสังคม
5. ความลึกลับซ่อนเงื่อน (Mystery) หมายถึงเหตุการณ์ที่มีลักษณะปิดบัง หรือซ่อนเงื่อนข้อเท็จจริง หรือปิดบังข้อสำคัญ เปิดเผยบางส่วน หรือไม่เปิดเผยแต่ประการใด
6. ความผิดปกติ (Unusual) หมายถึง เหตุการณ์ หรือเรื่องราวไม่ว่าจะเป็นความผิดปกติ ในด้านปรากฏการณ์ธรรมชาติ หรือทางสังคม
7. ความขัดแย้ง (Conflict) หมายถึง ความขัดแย้งในด้านความคิด หรือผลประโยชน์ของมนุษย์ในระดับครอบครัว ระดับชาติ และระดับโลก
8. องค์ประกอบทางเพศ (Sex) หมายถึง ความผิดปกติทางเพศของบุคคลที่มีชื่อเสียง หรือที่อยู่ในความสนใจของประชาชน
9. อารมณ์ (Emotions) หมายถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นไม่ว่าจะเป็นเรื่องใด เหตุผลโดยตรง และกระทบต่อความรู้สึกของผู้รับข่าวจากสื่อมวลชนทำให้ความรู้สึกสะท้อนอารมณ์ร่วมกันของคนในสังคม
10. ความก้าวหน้า (Progress) เปิดเผยถึงความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์วงการแพทย์ และอื่น ๆ เป็นต้น

4. คุณภาพข่าว

ดรุณี หิรัญรักษ์ (2537 : 17-18) อธิบายว่าคุณภาพข่าวมีองค์ประกอบดังนี้

- 4.1 ความถูกต้อง หมายถึง ความถูกต้องในการเสนอข่าวเท็จจริงของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ความถูกต้องดังกล่าวจะสามารถกระทำได้โดยการตรวจสอบให้แน่เสียก่อน (ที่จะนำเสนอทางสื่อมวลชน) โดยเฉพาะข้อมูลที่ได้รับ รวมทั้งชื่อบุคคล สถานที่ ตำแหน่ง เป็นต้น ทั้งนี้จะต้องรวมถึงการใช้ภาษา และตัวละครที่ถูกต้อง

4.2 สมดุล หมายถึง ชาวทุกชาวยุคจะต้องมีการเน้นหนักข้อเท็จจริง และความสมบูรณ์ครบถ้วนของข้อเท็จจริง เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจเหตุการณ์ และได้รับรายละเอียดมากพอในการนำไปประกอบการพิจารณา หรือการตัดสินใจอย่างถูกต้อง และอย่างเป็นธรรม

4.3 ความเป็นกลาง หรือความไม่เอาตัวไปพัวพัน ชาวที่ดีจะต้องไม่มีการสอดแทรก หรือแสดงความคิดเห็นเข้าไว้ในข่าว จะต้องเป็นการรายงานอย่างตรงไปตรงมา ไม่ลำเอียง หรือมีอคติจากผู้เขียน

มาลี บุญศิริพันธ์ (2537: 28) ชี้ให้เห็นว่า คุณสมบัติของข่าวที่ดีหมายถึงข่าวที่จะรับการรายงาน หรือเสนอในหน้าหนังสือพิมพ์ ควรมีคุณสมบัติที่เอื้ออำนวยต่อการอ่าน ความเข้าใจ และความน่าเชื่อถือแก่ผู้อ่านหนังสือพิมพ์ ชาวที่ดีจึงประกอบด้วยคุณสมบัตินี้คือความถูกต้องในเนื้อหา ข้อเท็จจริง ตัวสะกดตัวเลข ความชัดเจนในเรื่องของภาษา ความเข้าใจการจับประเด็น ความแม่นยำตลอดจนการสื่อความหมายที่แน่นอนเที่ยงตรง ความกระชับหมายถึง ชาวทุกชั้นต้องเขียนให้กระชับรัดกุม ไม่ยาวเยิ่นเย้อน่าเบื่อหน่าย ผู้อ่านต้องการรู้เรื่องราวอย่างรวดเร็วภายในระยะเวลาอันจำกัด ความเป็นกลางหมายถึงปราศจากความคิดเห็นในข่าว ผู้รายงานข่าวจะใส่ความคิดเห็นแฝงไปไม่ได้ ต้องรายงานไปตามข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นเสมอ

แนวคิดเกี่ยวกับข่าวเชิงสืบสวนสอบสวน

1. ความหมาย

การรายงานข่าวเชิงสืบสวนสอบสวน เป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องตั้งแต่การคิดค้นประเด็นข่าวการแสวงหาข่าวการเขียนข่าว สืบค้นขุดค้นเรื่องราวออกมาตีแผ่อย่างต่อเนื่องจนกระทั่งการรายงานข้อเท็จจริงออกมาสู่การรับรู้ของสาธารณชนโดยผ่านการสื่อสารต่าง ๆ ทำให้เกิดความสนใจติดตาม และวิพากษ์วิจารณ์อย่างกว้างขวาง นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงการระงับหรือยุติเรื่องนั้น ๆ รวมทั้งการดำเนินการเอาผิดลงโทษผู้เกี่ยวข้อง

กฤติยา รุจิโชค (2539: 16) ได้นำความหมายของข่าวเชิงสืบสวนสอบสวนมาสรุปไว้ดังนี้ คือ

1. ข่าวเชิงสืบสวน หมายถึง ชาวที่มีลักษณะพิเศษแตกต่าง จากข่าวธรรมดาทั่วไปไปเป็นข่าวที่มีเงื่อนงำ ซึ่งผู้ทำข่าวจะต้องเจาะข่าว หรือสอบสวนข่าวเกี่ยวกับพฤติกรรมของบุคคล

ที่เกี่ยวข้องกับข่าวที่มีเงื่อนงำ ข่าวสืบสวนอาจเป็นข่าวการเมือง ข่าวอาชญากรรม ข่าวสังคม ข่าวการศึกษา หรือข่าวประเภทอื่น ๆ

2. ข่าวเชิงสืบสวน หมายถึง การรายงานข่าวเกี่ยวกับข้อมูลที่มีเงื่อนงำ บางครั้งเป็นการสืบสวนเกี่ยวกับพฤติกรรมของบรรดาพวกข้าราชการที่มีพฤติกรรมต้องสงสัยเกี่ยวกับเรื่องคอรัปชั่น เรื่องเกี่ยวกับองค์กรต่างๆ กลุ่ม บุคคล รัฐบาล นักสืบสวนจะต้องใช้วิธีการสืบสวนสอบสวนหลากหลาย ความชำนาญ ความสามารถพิเศษ เพื่อล้วงเรื่องราวที่ต้องการคำตอบ (Anderson and Ben jaminson, 1942)

3. ข่าวสืบสวนสอบสวน หมายถึง ข่าวที่มีลักษณะพิเศษต่างไปจากข่าวธรรมดาทั่วไป เพราะจะต้องทะลุทะลวงข่าวอย่างฉกาจฉกรรจ์ ข่าวสืบสวนอาจเป็นข่าวการเมือง ข่าวอาชญากรรม ข่าวการศึกษา หรือข่าวประเภทอื่น ๆ (บุญเลิศ ช่างใหญ่, 2539: 40)

4. ข่าวเชิงสืบสวน หมายถึง การทำข่าวที่จะต้องสืบสวนสอบสวนหาคนร้าย หรือผู้กระทำความผิด โดยการค้นหาความจริง จากเรื่องราวที่มีเงื่อนงำ ซึ่งต้องอาศัยพยานหลักฐานมาอ้างอิง ผู้ทำข่าว หรือสื่อมวลชน จะต้องรายงานข่าวสาร และพฤติกรรมให้สาธารณชนได้รับรู้ เป็นต้น (กฤติยา รุจิโชค, 2539: 41 อ้างถึงใน สมหมาย ปาริจฉัตต์)

นอกจากนี้ ข่าวเชิงสืบสวนสอบสวน หมายถึง ข่าวที่นักข่าวต้องไปซุ่มดัก ไปเจาะ หรือไปหามา ไม่ใช่ให้ข่าววิ่งมาหา หรือข่าวที่มีอยู่แล้ว นักข่าวเพียงแต่ไปรับ หรือหยิบมา ซึ่งข่าวนี้เราเรียกว่าข่าวแจก (press) ดังนั้น การรายงานข่าวเชิงสืบสวนสอบสวนจึงหมายถึงข่าวที่ผู้สื่อข่าวสามารถเข้าถึงแหล่งข่าวแรก (first source) ซึ่งเป็นต้นตอของเหตุการณ์ กระทั่งค้นพบเหตุการณ์ข้อเท็จจริงอันเป็นจริงที่แท้ แล้วนำมาตีแผ่ จนสาธารณชนได้รับรู้อย่างถูกต้อง และกว้างขวาง (สมหมาย ปาริจฉัตต์, 2529: 41-42)

เดวิด คาเปลน (David Caplan, 1995) อธิบายว่าข่าวสืบสวนเป็นการแสวงหาข้อเท็จจริงพร้อมกับการวินิจฉัยอย่างมีระบบ รายงานข่าวแบบเจาะลึก ซุ่มดักข้อเท็จจริงอย่างต่อเนื่องรวมทั้งค้นคว้าวิจัยเอกสารทุกชนิด สัมภาษณ์ข้อมูลจากบุคคลทุกระดับ ใช้เทคนิควิธีการสอบสวนแบบตำรวจลับ หรืออัยการ เป็นปากเป็นเสียงให้กับผู้ที่ไม่ได้รับความเป็นธรรม สนใจข่าวที่นักหนังสือพิมพ์ฉบับอื่นๆ มองข้าม เปิดโปงข่าวสารผู้กระทำความผิดปิดบังซ่อนเร้น ไม่อยากเปิดเผย ประติดประต่อข้อเท็จจริงของเหตุการณ์ต่างๆ ที่กระจายให้เห็นเป็นรูปร่างเป็นภาพรวมที่ชัดเจน

และมีความหมายแก่ผู้อื่นๆ รายงานข่าวเปิดโปงพร้อมที่ประเด็นข่าวใหม่ ใช้ความเป็นพลังของสุจริต
เฝ้าบ้าน ตรวจสอบความโปร่งใสของบุคคล หรือสถาบัน

2. ประเภทข่าวเชิงสืบสวนสอบสวน

มาลี บุญศิริพันธ์ (2538: 142) รวบรวมประเภทข่าวสืบสวนสอบสวนตามลักษณะ
เนื้อหา ดังนี้

1. การทุจริตทางการเมืองทุกระดับชั้น ตั้งแต่ระดับธรรมดาถึงระดับชาติ
2. การคอร์ปชั่นของหน่วยงานราชการ หรือเอกชนที่เอาเปรียบราชการ
3. การละเมิดกฎหมาย ระเบียบปฏิบัติเพื่อผลประโยชน์ของพวกพ้อง
4. การบุกรุกทรัพยากรธรรมชาติ การใช้ประโยชน์ในพื้นที่สาธารณะ
5. การรुकล้ำป่าสงวนด้วยความไม่ชอบธรรม
6. การใช้อำนาจหน้าที่โดยไม่ชอบธรรม และละเว้น และ/หรือล่งล้ำการปฏิบัติ
7. การทำผิดศีลธรรม และครรลองครองธรรม
8. การฉ้อฉล โดยเจตนาให้เกิดการเบียดบังผลประโยชน์ส่วนรวม
9. การทำลายสิ่งแวดล้อม เพื่อผลประโยชน์ส่วนตนมากกว่าส่วนรวม
10. ประเด็นอื่นๆ ที่มุ่งให้เห็นข้อมูลเปิดโปงความเลวร้ายเพื่อความเข้าใจที่ถูกต้อง

ต้องของประชาชน

มาลี บุญศิริพันธ์ ชี้ให้เห็นว่าการรายงานข่าวเชิงสืบสวนสอบสวน (Investigative Reporting) ได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการรายงานข่าวต่างๆ ในปัจจุบันมากขึ้น จุดประสงค์ในการเสนอข่าวสืบสวนก็เพื่อขุดคุ้ยแสวงหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับกิจการสาธารณะนำมาเสนอผ่านสื่อสิ่งพิมพ์ หรือสื่อสารอิเล็กทรอนิกส์เพื่อให้สาธารณชนรับทราบไม่ว่ากิจการนั้นจะลับคมคนในไม่โปร่งใส หรือผู้เกี่ยวข้องไม่พึงประสงค์จะไม่ให้เปิดเผยก็ตามทั้งนี้เพื่อให้มีการแก้ไขให้ถูกต้องตลอดจนลงโทษคนที่รับผิดชอบหากพบว่ามีผิดทั้งนี้เพื่อความโปร่งใสในสังคมส่วนรวม

3. องค์ประกอบข่าวเชิงสืบสวน

สมหมาย ปาวิจิตรดี (2537: 76-78) กล่าวว่าข่าวสืบสวนสอบสวน มีองค์ประกอบ
ดังต่อไปนี้

1. มีความหมายถึงต้องลงไปสัมผัสถึงข้อเท็จจริงในเรื่องที่เกิดขึ้นจริงๆ มิใช่เพียงแคได้ข่าวมาจากการบอกเล่าเท่านั้น แต่เป็นข้อเท็จจริงได้มาจากการขุดเจาะ สืบค้นจนมีหลักฐานพิสูจน์ได้ว่า เรื่องที่หนังสือพิมพ์นำมารายงานกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงเป็นเรื่องเดียวกัน
2. มีความกว้างเกี่ยวข้องกับบุคคล องค์กร มากกว่าข่าวปกติ เป็นข่าวที่คนส่วนใหญ่ในสังคมให้ความสนใจติดตาม
3. มีความซับซ้อน มีประเด็น หรือแง่มุมของข่าวหลายประเด็น ความไม่กระจับซับซ้อน หรืออาจเพิ่มความซับซ้อนของประเด็นใหม่เกิดขึ้นตลอดเวลา
4. มีความแรง หรือพลังงานมากกว่าข่าวปกติ เอาจริงเอาจัง หนักแน่น น่าเชื่อถือ ผลกระทบของข่าวเป็นวงกว้าง
5. มีความต่อเนื่องในการติดต่อ ในการติดตาม และนำเสนอติดต่อกันเป็นเวลายาว ไม่จำกัดแน่นอนว่าจะเป็นระยะเวลาเท่าใด ขึ้นกับการพัฒนาการของข่าวมีประเด็นมากน้อยแค่ไหน การติดตามรายงาน ข่าวต้องเกาะติดต่อเนื่อง
6. ควรเป็นข่าวเดี่ยว หรือที่เรียกว่า เอ็กซ์คลูซีฟ หรือสกุ๊ป ที่ได้มา และนำเสนอเพียงฉบับเดียวก่อนใคร หนังสือพิมพ์อื่นไม่มี หรือมีก็เป็นการนำเสนอติดตามมาในภายหลัง
7. มีลักษณะเปิดโปง ขุดคุ้ยข้อเท็จจริง มีหลักฐาน เอกสารข้อมูลมายืนยันจนพิสูจน์ได้ชัดเจน สะท้อนการต่อสู้เพื่อความเป็นธรรม ไม่จ้านนต่อการบิดเบือน ปิดกั้นอำพรางข้อเท็จจริง
8. หาข้อยุติได้ หลังจากข้อเท็จจริงถูกค้นพบนำออกมาตีแผ่ ทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลง มีการสอบสวนดำเนินการกับผู้ที่เกี่ยวข้องไม่ว่าคดีแพ่ง คดีอาญา หรือทางวินัย ผู้กระทำผิดได้รับการลงโทษตีเตียน

การรายงานข่าวเชิงสืบสวนสอบสวน หรือข่าวเจาะเป็นรายงานอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่การคิดค้นประเด็นค้นหาข้อมูลนำข่าวมาตีแผ่ต่อสาธารณชน

สมาคมข่าวสืบสวนสอบสวน และบรรณาธิการของสหรัฐอเมริกา ได้แบ่งลักษณะหรือองค์ประกอบของข่าวเชิงสืบสวนสอบสวนมีด้วยกัน 3 ประการคือ

- 1. เป็นข่าวเจาะโดยนักข่าวเองมิใช่เป็นการรายงาน หรือมีผลสรุปจากการเจาะข่าวบุคคลใด หรือกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง
2. เป็นเรื่องเกี่ยวข้อง หรือมีนัยสำคัญ หรือมีความสำคัญเพียงพอต่อการรับรู้ของผู้อ่าน

3. เป็นเรื่องที่บุคคลบางคน หรือองค์กรบางองค์กรมีความพยายามที่ปิดบังข้อมูลไม่ให้ปรากฏต่อสาธารณะ

David Kaplan (2537: 73) กล่าวถึงลักษณะของข่าวสืบสวนสอบสวนต้องมีการวิเคราะห์หรืออย่างเป็นระบบใช้เวลาอันยาวนาน ชูดคู้ย ค้นคว้าเอกสารใช้วิธีการเทคนิค เครื่องมือที่ทำการศึกษาวิธีการต่างๆ แบบเดียวกับอัยการ หรือตำรวจ สร้างความเป็นธรรมในสังคมเปิดโปงเรื่องซ่อนเร้นอำพราง เปิดประเด็นใหม่ออกมาเผยแพร่ต่อสาธารณชน

4. วิธีการ หรือกระบวนการในการทำข่าวเชิงสืบสวน

สมหมาย ปาวิจฉัตต์ ได้กล่าวถึงกระบวนการทำข่าวสืบสวนไว้ดังนี้

1. ระดมความคิดหรือมุมมอง ต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นวิเคราะห์เหตุการณ์ จนเกิดความมั่นใจว่า เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นมิได้จบลงเพียงเท่านั้น แต่กลับตรงกันข้ามเป็นเรื่องผิดปกติที่ต้องติดตามหาข้อเท็จจริง

2. เข้าสู่ระบบการทำงาน ตรวจสอบเรื่องที่เกิดขึ้น ได้ฟังได้อ่านว่าเกิดขึ้นจริงหรือไม่ หลังจากนั้นได้ดำเนินการวางแผน เก็บรวบรวมข้อมูลหลักฐาน

3. ตั้งสมมุติฐานในแง่มุมต่างๆ ที่ผู้ตั้งสมมุติฐานคาดหมาย หรือวิเคราะห์เบื้องต้นหลังของเหตุการณ์นั้น เมื่อนักข่าวหรือบุคคลในกองบรรณาธิการเกิดความสงสัยในเรื่องที่เกิดขึ้น และได้ข้อมูลเบื้องต้นว่าเหตุการณ์นั้น ๆ เกิดขึ้นจริงความสำคัญของเบาะแสที่ได้มาจะนำไปปฏิบัติ

4. กำหนดเป้าหมายไว้ชัดเจนเมื่อได้สมมุติฐานแล้วมีการจัดลำดับความเป็นไปได้ อะไรควรเป็นสมมุติฐานก่อนหลัง แล้วกำหนดเป็นเป้าหมายของการทำงาน เช่น จะต้องนำข้อเท็จจริงออกมาตีแผ่ให้ได้มากที่สุด

5. จากการสืบค้น ตลอดจนมองหาแหล่งข่าวที่จะเข้าไปหาข้อเท็จจริงขั้นตอนการวางแผนจะต้องประสานงานกันทั้งแผน และคน อาจใช้นักข่าวสายปกติ หรือนักข่าวสายเฉพาะกิจทำงานกันเป็นทีม

แหล่งข่าวเพื่อความถูกต้องและน่าเชื่อถือของแหล่งข่าวจะแบ่งประเภทข่าวออกเป็นดังนี้

5.1 แหล่งข่าวประเภทที่เสียประโยชน์ ประเภทนี้จะให้รายละเอียดมาก ดังนั้น นักข่าวจะต้องวางตัวเป็นกลางพิจารณาความเป็นไปได้

5.2 แหล่งข่าวประเภทได้ประโยชน์ แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

5.1.1 แหล่งข่าวต้องการเปิดเผยข้อมูลเพราะตนเป็นฝ่ายถูก

5.1.2 แหล่งข่าวที่ไม่ต้องการเปิดเผยเพราะกลัวเสียผลประโยชน์

6. เจ้าหน้าที่เกี่ยวข้องกับตำรวจ อัยการ ศาล และนักธุรกิจ เป็นต้น

7. การเสนอรายงานถือเป็นข่าวที่ยังไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อน ผู้อ่านรายงานจะต้องรายงานความเป็นมาของข่าว ความน่าสงสัยจากความฉ้อฉล โดยผู้รายงานข่าวจะต้องมีความรู้ทางเทคนิคเชิงวิเคราะห์ หรือมีคุณสมบัติเฉพาะด้านจะทำให้มีมุมมองประเด็นข่าวที่มีคุณค่าข่าวกว้างออกไป เช่น ทำข่าวเรื่องตลาดหลักทรัพย์ ก็ต้องมีความรู้ด้านการซื้อขายตลาดหลักทรัพย์ด้วย

มาลี บุญศิริพันธ์ (2538: 114) กล่าวถึงกระบวนการการทำข่าวเชิงสืบสวน ดังนี้

คือ

1. การจัดระบบแนวคิด
2. ศึกษาความเป็นไปได้
3. ตัดสินใจเดินทาง
4. เตรียมงาน และวางแผน
5. เสาะหาข้อมูล
6. ประเมินสถานการณ์
7. การรายงานข่าวเชิงสืบสวนสอบสวน

พิศิษฐ์ ชวาลารวัช (2537: 85) กล่าวถึงวิธีการดำเนินการทำข่าวเชิงสืบสวนไว้

ดังนี้ คือ

1. จะต้องมีความคิด
2. ศึกษาเรื่องราวที่กระทำได้
3. การตัดสินใจทำ หรือไม่
4. การวางแผน และสร้างพื้นฐานในการทำงาน
5. การวิจัยขั้นพื้นฐาน
6. การประเมินผลใหม่อีกครั้ง
7. ทบทวน และตัดสินใจ ทำหรือไม่ทำอีกครั้ง
8. สัมภาษณ์บุคคลเป็นกุญแจไขข่าว

9. การประเมินผลครั้งสุดท้าย
10. ทบทวนการตัดสินใจ หรือไม่ทำอีกครั้งเป็นครั้งสุดท้าย
11. เขียน และตีพิมพ์ข่าว

สมหมาย ปาจิณฉัตร กล่าวไว้ในหนังสือข่าวเจาะ เจาะข่าว (2537: 137) ว่าข่าวเชิงสืบสวนจะต้องมีความลึกของข่าวเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ และยังเป็นข่าวที่มีผลกระทบเกี่ยวโยง ไปถึงคนอื่นทั้งผู้ที่ได้ประโยชน์ และเสียประโยชน์ จากข่าวหรือผลกระทบไปถึงคนกลางที่ไม่มีส่วนได้เสีย แต่เนื่องจากว่าเขารู้เรื่องราวทั้งหมดดี และมีหลักฐานยืนยันอยู่ในมือในที่สุดผลกระทบของข่าวที่เกี่ยวข้อง ไปถึงบุคคลที่คาดไม่ถึง อาจทำให้บุคคลเหล่านั้นเริ่มเคลื่อนไหว เช่น อาจจะติดต่อกับหนังสือพิมพ์เพื่อต้องการเพิ่มเติมกรณีข่าวนั้นเป็นประโยชน์ต่อตนเอง หรืออีกนัยหนึ่งบุคคลได้รับผลกระทบ และเสียผลประโยชน์พยายามหลบเลี่ยงสื่อมวลชน หรือพยายามปิดบังซ่อนเร้นความจริง หรือเอกสารต่างๆ หรือพยายามใส่ร้ายป้ายสีบุคคลอื่นเพื่อให้ตนพ้นผิดได้ โดยกระทำบุคคลที่เกี่ยวข้องกับข่าวไม่ว่าจะเป็นผู้ที่ได้ประโยชน์ หรือเสียประโยชน์ก็ตาม ในที่สุดผลของการสืบสวนข่าวจากสื่อมวลชนอาจทำให้บุคคลเหล่านั้นถูกกระทบทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในที่สุดเช่นเมื่อข่าวนั้นแฉออกมาแล้วเกิดเป็นคดีความทำให้บุคคลที่เกี่ยวข้องต้องลาออกจากตำแหน่งไป เช่น ข่าวคนร้ายจับประตูดักวอเตอร์เกต เข้าไปในห้องทำงานของสำนักงานหาเสียงเลือกตั้งของประธานาธิบดีของพรรคเดโมแครต ข่าวนี้เป็นข่าวนักข่าวเล็กๆ ธรรมดาเป็นข่าวโรงพักในสายตาหนังสือพิมพ์ทั่วไป

บ็อบ วูดเวิร์ด และ นายคาร์ล เบิร์นสไตน์ 2 นักข่าวของหนังสือพิมพ์ วอชิงตัน โพสต์ เกิดประเด็นสงสัยขึ้นมาว่าทำไมจะต้องมีขโมยเข้ามางัดที่ทำการพรรคการเมือง เพราะไม่น่าจะมีสมบัติอะไรนอกจากเครื่องพิมพ์ดีดแล้วแต่ขโมยไม่ได้ค้นหาสมบัติอะไรนอกจากหรือคนเอกสาร มีหน้าซ้ำตัวขโมยที่ถูกจับยังไม่มีความพอใจขี้อา หรือพวกฉิวสือดไซ ที่เที่ยววัดแะบ้านคนเป็นอาชีพ

จากความสงสัยอันนี้เองทำให้สองนักข่าวหัวเห็ด นำไปหารือกับนายเบ็น แบริดลีย์ หัวหน้ากองบรรณาธิการซึ่งเกิดความคิดตรงกันว่าเป็นเรื่องผิดสังเกตน่าจะมีอะไรซ่อนอยู่เบื้องหลัง นายเบริดลีย์จึงสั่งให้นำเรื่องนี้ไปขุดคุ้ยต่อเอาข่าวนั้นขึ้นหน้าหนึ่งหัวไม้ทันที

ชาวอังกฤษถูกขุดค้นต่อไปจนพบความจริงว่าลูกน้องของประธานาธิบดีริชาร์ด นิกสัน ใช้ตำแหน่งหน้าที่ภายในทำเนียบขาววางเกมสลับปรกหักพังโทรศัพท์จากพรรคเดโมแครต วางแผนตั้งแต่การจี้ดงะดีกวดเตอร์เกต เข้าไปค้นความลับในการหาเสียงของที่ทำกรพรรคเดโมแครต ชาวนี้ทำให้ประธานาธิบดีนิกสันต้องลาออกจากตำแหน่ง (กฤตยา รุจิโชค, 2539)

แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทในการรายงานข่าวสาร

บทบาทนายประตูข่าวสาร

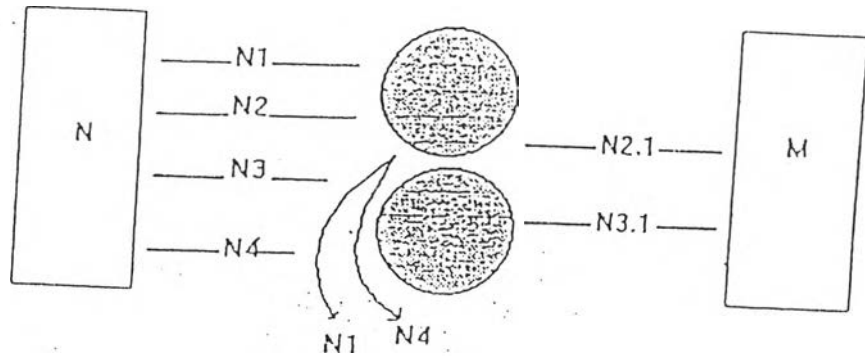
เป็นแนวความคิดเรื่อง "นายประตูข่าวสาร" (Gatekeeper) หรือผู้เฝ้าประตูนี้ เคิร์ต ลูอิน (Kurt Lewin) นักจิตวิทยาสังคมชาวอเมริกัน เป็นบุคคลแรกที่นำคำศัพท์ Gatekeeper มาประยุกต์ใช้ในสาขาสื่อสารมวลชน Kurt Lewin พิจารณาเห็นแล้วว่า การส่งข่าวสารต่าง ๆ นั้นจะต้องผ่าน "ช่องทาง" (Channels) และที่ช่องทาง หรือสื่อนี้เอง จะมีจุดหรือสถานที่หนึ่ง ซึ่งเปรียบเสมือน "ประตู" (Gate) คอยกั้นกรอง หรือมิให้ข่าวสารนั้นผ่านไปได้นั้น นายประตูข่าวสาร หรือผู้เฝ้าประตู (Gatekeeper) มักจะได้แก่ บรรณาธิการ (Editor) หรือผู้ที่ทำหน้าที่บรรณาธิการ (Editing) ข่าวสาร และนักข่าว (Reporters) ตามสำนักงานหนังสือพิมพ์ตามสถานีวิชย และโทรทัศน์ต่าง ๆ (ณรงศักดิ์ ศรีทานันท์, 2533)

ผู้ควบคุมข่าวสาร หรือนายประตูข่าวสาร (Gatekeeper) เป็นบุคคลซึ่งควบคุมการไหลของข่าวสาร บุคคลเหล่านี้จะเป็นผู้ตัดสินใจว่า ข่าวสารอะไรควรจะส่งต่อไป และข่าวสารอะไรควรจะส่งช้าหน่อย หรือข่าวสารอะไรควรจะตัดทิ้งไปทั้งหมด บุคคลที่ทำหน้าที่ปิดและเปิดประตูข่าวสารนี้ ยืนอยู่ระหว่างตัวข่าวสารและผู้รับสาร คือ สื่อมวลชน

Kurt Lewin ได้ให้คำจำกัดความของคำว่า "นายประตูข่าวสาร" (Gatekeeper) ว่าเป็นบุคคล หรือกลุ่มบุคคล ซึ่งมีอำนาจหน้าที่จะตัดสินใจว่าข่าวหนึ่งๆ ควรปล่อยให้ผ่านไป หรือระงับไม่ให้ผ่านไป ดังนั้น ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับงานของนายประตูข่าวสาร จะเท่ากับทำให้เกิดความเข้าใจในปัจจุบันที่เป็นตัวกำหนดการตัดสินใจของผู้ที่เป็นนายประตูข่าวสาร

แนวความคิดเรื่องนายประตูข่าวสารนี้ ได้ถูกนำมาประยุกต์มาใช้ โดย ดี เอ็ม ไวท์ (David Manning White) ในปี ค.ศ.1950 ซึ่งได้ใช้ในการศึกษากิจกรรมของบรรณาธิการข่าว

โทรพิมพ์ ของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นอเมริกาฉบับหนึ่ง กิจกรรมในการตัดสินใจคัดเลือกข่าวเพื่อตีพิมพ์ในหนังสือพิมพ์ มีส่วนหน้าที่คล้ายกับหน้าที่ของนายประตูข่าวสาร และแบบจำลองนายประตูข่าวสาร สามารถอธิบายถึงความสัมพันธ์ระหว่างการสื่อสารของหน้าที่เป็นผู้กลั่นกรองข่าวสารในหนังสือพิมพ์ สู่ประชาชนผู้อ่านได้ดังนี้ (White D.M., 1950)

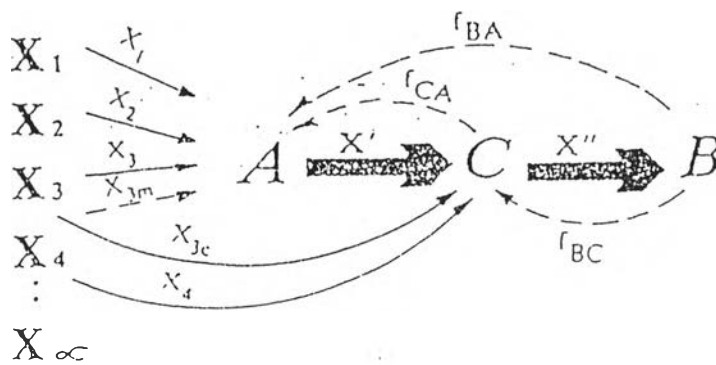

ภาพที่ 1 แบบจำลองนายประตูข่าวสาร ดี.เอ็ม.ไวท์ (1950)

ในที่นี้	N 1, 2, 3, 4	คือ	เรื่องราวต่าง ๆ ที่เป็นข่าว
	N 2.1, 3.1	คือ	เรื่องราวต่าง ๆ ที่ผ่านการคัดเลือก
	M	คือ	ผู้รับสาร
	N 1, N 4	คือ	เรื่องต่าง ๆ ที่ถูกตัดทิ้งไป

จากแบบจำลองนายประตูข่าวสารของ ดี.เอ็ม.ไวท์ แสดงให้เห็นว่าแหล่งที่มาของข่าวสาร หรือแหล่งข่าว (News Source) จะส่งข่าวสารเรื่องราวต่าง ๆ มากมายหลายชิ้นมายังหนังสือพิมพ์ บรรณาธิการ ซึ่งทำหน้าที่เป็นผู้กลั่นกรองข่าวสาร หรือนายประตูข่าวสาร (Gatekeeper) จะทำหน้าที่คัดเลือกข่าวสารเพียงบางชิ้นเพื่อนำมาตีพิมพ์ และข่าวที่ไม่ถูกคัดเลือกจะถูกตัดทิ้งไป ซึ่งข่าวสารที่ถูกคัดเลือกนี้ อาจถูกตัดแต่งให้เหมาะสมกับเวลา เนื้อที่ หรือลักษณะสื่อเพื่อส่งไปยังประชาชนผู้อ่าน (พีระ จิรโสภณ, 2529)

นอกจากการศึกษาของ ดี.เอ็ม.ไวท์ ซึ่งเป็นผู้นำทางด้านการศึกษาบทบาทการตัดสินใจ คัดเลือกข่าวแล้วในปี ค.ศ.1957 เวสต์ลีย์ และแมคคีน (Westley and Maclean) ได้นำแนวความคิดเกี่ยวกับนายประตูข่าวสาร มาสร้างเป็นแบบจำลองสำหรับวิจัยทางสื่อสารมวลชน โดยเรียกแบบจำลองนี้ว่า แบบจำลอง "A-B-C" โดยในแบบจำลองนี้ให้อักษร "C" หรือนายประตูข่าวสาร ซึ่งจะอยู่ในฐานะที่สำคัญ คือการรับข่าวสารที่เรียบเรียงแล้วจาก "A" หรือผู้ส่งข่าวหลัก จากนั้นก็จะดำเนินการเพื่อส่งต่อไปยังผู้รับสาร (Audience) หรือ "B" หลังจากนั้น "C" จะรับข้อมูลสะท้อนกลับ (Feedback) จากผู้รับสารเอง ปกติแล้ว "C" จะทำหน้าที่เพียงสื่อ (Agent) หรือช่องทาง (Channel) ของ "B" ไม่ใช่ทำหน้าที่ผู้ส่งสาร (Communicator) และทั้ง "A" และ "C" ก็ไม่ใช่เป็นต้นกำเนิดของข่าวสารแต่อย่างใด (Westly and Maclean, 1957)

รูปที่ 1.2 แบบจำลองการสื่อสารมวลชนของเวสต์ลีย์ และแมคคีน

- X - แหล่งข่าวสาร (News Source)
- A - ผู้ส่งข่าวอย่างมีความมุ่งหมาย (Communicators)
- B - ผู้รับสาร (Audience)
- C - ผู้เฝ้าประตูข่าวสาร (Gatekeeper)
- F - ข้อมูลสะท้อนกลับ (Feedback)
- rBA - ข้อมูลสะท้อนกลับจากผู้รับสารไปยังแหล่งข่าวสาร
- rBC - ข้อมูลสะท้อนกลับจากผู้รับสารไปยังนายประตูข่าวสาร
- rCA - ข้อมูลสะท้อนกลับจากนายประตูข่าวสารไปยังผู้ส่งสาร

จากแบบจำลองดังกล่าวจะเห็นได้ชัดว่า บทบาทของช่องทางสื่อสารตรงกับบทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชน อันได้แก่ หนังสือพิมพ์ ในการคัดเลือกข่าวสาร และการผลิตข่าว บทความต่าง ๆ ถ่ายทอดไปยังผู้อ่าน หรือผู้รับสาร ซึ่งเป็นบทบาทของ “นายประตู่ข่าวสาร” ตามแบบจำลองของไวท์นั่นเอง

บทบาทผู้เฝ้ายาม

Jack Anderson (1972: 28) ได้กล่าวถึงหน้าที่ความรับผิดชอบของสื่อมวลชนในฐานะสุนัขเฝ้ายามว่า อันที่แท้จริงรัฐบาลกับสื่อมวลชนโดยเฉพาะหนังสือพิมพ์เป็นคู่อาฆาตกัน องค์กรทั้งสองมีความขัดแย้งกันเสมอ เนื่องจากนักการเมืองที่มีอำนาจสูงสุดของประเทศไม่ว่าที่ใดมักลี้มตัว และคิดว่าตนเป็นนาย (Masters) มิใช่ผู้รับใช้ (Servants) ความรับผิดชอบขั้นมูลฐานของหนังสือพิมพ์ได้แก่การขุดคุ้ยเปิดโปงความอ่อนแอ ความบกพร่องในการบริหารงานของรัฐบาลมาให้ประชาชนเจ้าของประเทศรับทราบรวมทั้งทำหน้าที่ป้องกันมิให้เจ้าหน้าที่ของรัฐใช้อำนาจไปในทางที่ผิด หรือเกินขอบเขตที่ได้รับมอบหมายอำนาจไปจากประชาชน ความรับผิดชอบเช่นนี้หนังสือพิมพ์จึงต้องเฝ้ายามเฝ้าจับตาดูขมิ้นให้เข้าไปในบ้านในยามค่ำคืนนั้นเอง รัฐบาลที่ปราศจากหนังสือพิมพ์ทำหน้าที่เป็นสุนัขเฝ้ายามไม่ช้าก็จะกลายเป็นรัฐบาลที่กดขี่ข่มเหงประชาชนผู้เลือกตั้งนั้นขึ้นมาแทนที่จะทำหน้าที่รับใช้ประชาชน บทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบดังกล่าวจึงกลายเป็นความจำเป็นในสังคมประชาธิปไตยที่สื่อมวลชนคอยเป็นผู้รายงานข่าวสารเปิดเผยข้อเท็จจริงเพื่อการถ่วงดุลอำนาจ ติดตามการตรวจสอบ กระตุ้นผลักดันตลอดจนชี้ทางออกใหม่ในสังคม (กฤติยา รุจิโชค, 2539)

วีระศักดิ์ สาเลยกานนท์ (2538) ถือว่าการรายงานข่าวเชิงสอบสวนถือเป็นการทำหน้าที่หลักของสื่อมวลชนเป็นหน้าที่ที่เรียกว่าการเฝ้ามอง และตรวจสอบผู้บริหาร และกิจการสาธารณะเปรียบเสมือนสุนัขเฝ้าบ้าน (Watchdog) เป็นหน้าที่ซึ่งมีผลทำให้สถาบันสื่อมวลชนเป็นสถาบันอันทรงพลัง นำเชือกถือตลอดจนสร้างความโปร่งใสในสังคมส่วนรวม

ดังนั้นการรายงานข่าวเชิงสืบสวนซึ่งจะต้องอาศัยอรรถกฤติในการหาข่าวโดยนักข่าวจะต้องไปสัมภาษณ์ ขุดเจาะ ค้นประเด็น ข่าวประหลาดนี้เป็นเรื่องที่ถูกปกปิดหรือมองข้าม มีความซับซ้อน มีแง่มุมข่าวหลายประเด็น มีการติดตาม เสนอข่าวอย่างต่อเนื่องกินเวลานาน สะท้อนปัญหาการต่อสู้เพื่อความถูกต้อง จนกระทั่งหาข้อยุตินำความจริงออกมาตีแผ่ ทำให้มีการสอบสวนดำเนิน

คดีทางอาญา และทางแพ่ง ทางวินัยกับบุคคลที่เกี่ยวข้องจนผู้กระทำความผิดได้รับในลักษณะต่างๆ

บทบาทในการกำหนดวาระข่าวสาร

ปัจจุบันแนวคิดเกี่ยวกับหน้าที่ในการกำหนดหัวข้อ หรือประเด็นเรื่องพิจารณาโดยสื่อมวลชนได้รับความสนใจ และยอมรับมากขึ้น (the agent-setting function of mass media) หมายถึง การเสนอ หรือไม่เสนอข่าวสารเรื่องใดเรื่องหนึ่งของสื่อมวลชน มีผลให้สาธารณชนมีความคิดเห็นคล้อยตามว่าเรื่องนั้นเป็นหัวข้อ หรือประเด็นที่มีความสำคัญ หรือไม่มีความสำคัญที่จะนำมาคิดพิจารณาอีก เช่น การที่หนังสือพิมพ์ให้ความสนใจต่อปัญหาเศรษฐกิจโดยการเน้นหรือเสนอข่าว หรือบทความ ความคิดเห็นในเรื่องนี้เป็นพิเศษ ก็มีผลทำให้ประชาชนทั่วไปในเวลานั้นมีความรู้สึกว่ปัญหาทางเศรษฐกิจเป็นเรื่องที่สมควรแก่การนำมาคิดพิจารณา หรือสนทนาถกเถียงกัน

หน้าที่หลักในการจัดวาระสารของหนังสือพิมพ์ หรือสื่อมวลชนอื่นๆ มาจากแนวความคิดที่ว่าการสื่อสารมวลชนให้ความสนใจต่อประเด็น หรือหัวข้อที่เกี่ยวกับปัญหาในเรื่องต่างๆ ทำให้ประชาชนได้รับทราบ และตระหนักถึงความสำคัญของปัญหา หรือประเด็นนั้น ตามที่สื่อมวลชนได้กำหนดไว้คือ สื่อมวลชนมีอิทธิพลต่อความรู้สึกนึกคิดของประชากรที่จะรับรู้ ถึงความสำคัญในเรื่องต่างๆ ที่สื่อมวลชนเป็นผู้นำเสนอ (วิลโลว์ จัตรกุล ณ อยุธยา, 2534)

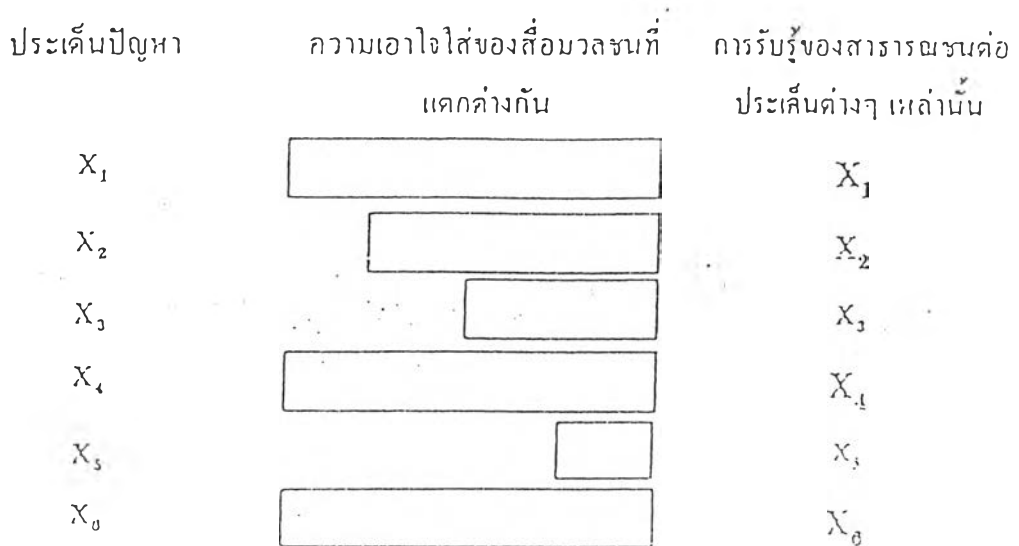
แนวความคิดเกี่ยวกับการกำหนดวาระคล้ายคลึงกับการเรียนรู้ทางการเมือง (Political Socialization) กล่าวคือ แทนที่เน้นที่การเปลี่ยนแปลงทัศนคติ และความเห็นตามแนวความคิดนี้ เราถือว่าสื่อมวลชนทั้งหลาย เป็นผู้กำหนดวาระการประชุมเกี่ยวกับปัญหา หรือประเด็นหัวข้อเรื่องต่างๆ ประชาชนผู้รับสารทั่วไปเปรียบเสมือน ผู้เข้าร่วมประชุมย่อมจะรับทราบ หรือตระหนักถึงปัญหา หรือประเด็นปัญหาต่างๆ ตามที่กำหนดในวาระนั้น ผลที่ตามมาคือประชาชนจะคิด และปฏิบัติตามวาระที่สื่อมวลชนกำหนดไว้เช่นเดียวกันกับการประชุมทั่วไป (บุญเลิศ ศุภดิลก, 2538: 30-37)

การรายงานข่าวเชิงสืบสวนในหน้าหนังสือพิมพ์มีส่วนอย่างมากในการกระตุ้นให้ผู้รับข่าวสาร หรือประชาชนตื่นตัวในการรับรู้ข่าว หรือเหตุการณ์ต่าง ๆ จนกระทั่งอาจนำมาเป็นประเด็นในการสนทนาพูดคุยกัน หรือถกเถียงกันในแต่ละวัน ดังนั้นหนังสือพิมพ์จึงมีความสำคัญอีกประการหนึ่งคือการจัดวาระข่าวสารเพื่อเสนอออกมาในรูปแบบเนื้อหาข่าวในแต่ละวัน

Bernard C. Cohen (1976) ได้สรุปหน้าที่ของหนังสือพิมพ์ในการทำหน้าที่กำหนดวาระข่าวสารว่าหนังสือพิมพ์ อาจไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควรเสมอไปในการเสนอแนะแก่ประชาชนว่าอะไรบ้าง (What) เป็นสิ่งที่น่าคิด แต่หนังสือพิมพ์มีผลกระทบอย่างมหาศาลในการแนะนำผู้อ่านว่าควรคิดอะไรเกี่ยวกับเรื่องอะไร (Bernard C. Cohen, 1976: 120)

M.E. McComb และ D.L. (2538) และนาย W. Lippman เคยแสดงความคิดเห็นไว้ในวารสาร Public Opinion เมื่อปี ค.ศ.1922 ถึงบทบาทของสื่อมวลชนว่าสื่อมวลชนมีบทบาทสำคัญในการสร้างภาพต่างๆ ในหัวสมองของคนเรา ซึ่งคล้ายคลึงกับแนวความคิดในเรื่องหน้าที่การกำหนดวาระข่าวสารของสื่อมวลชนตามแนวความคิดของ (McComb และ Shaw)

Macquial H. Windahl (2531) ได้สรุปแนวความคิดของการกำหนดวาระข่าวสารเป็นลักษณะแบบจำลองดังนี้ คือ

ภาพที่ 3 แบบจำลองการวัดสาระสารของแมคคอมบ์ และชอว์

จากแบบจำลองนี้ X, X, X ... ที่มีขนาดเท่ากันทางซ้ายมือ คือประเด็นปัญหา หรือเรื่องราวต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม ที่สื่อมวลชนหยิบยกมานำเสนอให้สาธารณชนได้รับทราบ โดยมีการเน้นในเชิงปริมาณ และความถี่แต่ละเรื่องสำคัญต่างกันออกไป ซึ่งแสดงด้วยรูปทรงตามแนวนอน ส่วน X, X, X ... ที่มีขนาดใหญ่น้อยไม่เท่ากันทางขวามือนั้น เป็นระดับการรับรู้ของสาธารณชนต่อประเด็นปัญหา หรือเรื่องราวต่าง ๆ อันเป็นผลมาจากการที่สื่อมวลชนนำเสนอ และให้ความสำคัญกับเรื่องใดมาก ก็จะได้รับ การพิจารณาจากสาธารณชนว่ามีความสำคัญมากด้วยเช่นกัน ดังจะเห็นได้จากแบบจำลอง คือ X, X, และ X ได้รับความสนใจในการนำเสนอจากสื่อมวลชนมาก ก็ได้รับการพิจารณาจากสาธารณชนผู้รับสารว่า มีความสำคัญมากส่วนประเด็นอื่นๆ เช่น X, X และ X ก็ จะมีความสำคัญรองลงมาในสายตาของสาธารณชน

จากแบบจำลองการจัดวารสารนี้ จะเห็นได้ว่า สื่อมวลชนจะทำหน้าที่ในการจัดลำดับ และให้ความสำคัญในการนำเสนอข่าวสารเหตุการณ์ต่างๆ บางเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคม เพื่อให้ประชาชนได้พิจารณา และเห็นคล้อยตามว่าเป็นเรื่องสำคัญที่ควรให้ความสนใจมากที่สุดในช่วงเวลานั้น ๆ เช่นเดียวกับการที่ช่างภาพ หรือบรรณาธิการภาพได้กำหนด หรือคัดเลือกภาพข่าวต่างๆ มาตีพิมพ์ในช่วงเวลานั้นๆ เพื่อให้ประชาชนตื่นตัว และมีความสนใจในเหตุการณ์ หรือประเด็นของข่าวที่นำเสนอออกไปมากยิ่งขึ้น

อย่างไรก็ตาม สัมฤทธิ์ผลของการไหลเวียนของข่าวสารตามทฤษฎีการจัดวารสารนั้น ก็ควรขึ้นอยู่กับทั้งทางด้านสื่อมวลชน และทางด้านผู้รับสาร มิใช่ขึ้นอยู่กับฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเพียงอย่างเดียว แม้ว่าสื่อมวลชนจะเป็นผู้เริ่มต้นในการนำเสนอข่าวสาร (Shaw & McCombs, 2533) กล่าวคือ โดยทั่วไปเมื่อเหตุการณ์หรือประเด็นปัญหาขึ้นในสังคม ผู้ประกอบวิชาชีพด้านสื่อสารมวลชน จะพิจารณาโดยการประเมินคุณค่าข่าว เพื่อให้ทราบถึงระดับความสำคัญของข่าวนั้นๆ จากนั้นจึงพิจารณาเลือกใช้สื่อที่เหมาะสม เช่น การนำเสนอข่าวผ่านทางโทรทัศน์ ข่าวนั้นจะได้รับความสนใจจากผู้รับสารอย่างรวดเร็ว แต่ความคงทนของข่าวจะอยู่ได้ไม่นานนัก ในขณะที่การเสนอข่าวผ่านสื่อสิ่งพิมพ์จะดำเนินไปอย่างช้า ๆ แต่สามารถอยู่ได้นานกว่า และการที่สื่อมวลชนประเภทต่างๆ มีการนำเสนอข่าวที่มีหัวข้อข่าวอย่างเดียวกัน หรือคล้ายคลึงกัน จะต้องมิกลวิธี รายละเอียด หรือการนำเสนอที่แตกต่างกัน เพื่อดึงดูดความสนใจของผู้รับสารให้มากที่สุด

และแม้ว่าข่าวสารนั้น จะเหมาะสมกับชนิดของสื่อที่นำเสนอออกไปแล้วก็ตาม แต่ก็อาจจะต้องใช้การจัดวางข่าวสาร เพื่อช่วยให้เกิดความเด่นสะดุดตา อันเป็นปัจจัยหนึ่งในการส่งเสริมความนิยมในการจัดวารสารอีกด้วย การจัดวางข่าวสารให้เกิดองศาความเข้มข้นของข่าว ก็เป็นอีกส่วนหนึ่งในการเสริมบทบาทของการจัดวารสาร ซึ่งสามารถกระทำได้หลายวิธี คือ

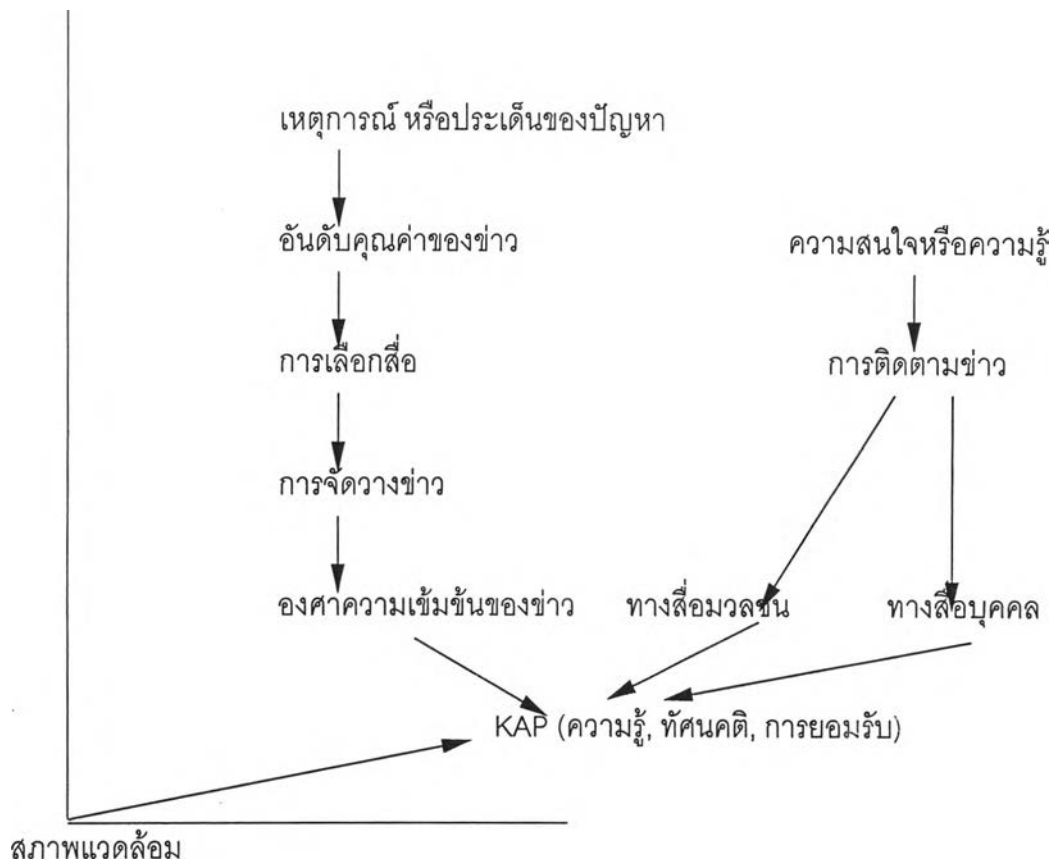
1. การเพิ่ม หรือขยายเนื้อที่ของข่าวนั้นให้มากกว่าปกติ ข่าวที่มีกรอบใหญ่กว่ากรอบอื่น ภาพที่มีขนาดใหญ่ ตลอดจนขนาดตัวอักษรที่โตกว่า ย่อมทำให้ผู้รับสารเห็นว่าข่าวนั้นมีความสำคัญ และชวนให้ติดตามมากกว่า

2. ความถี่ในการรายงานข่าว การนำเสนอข่าวที่มีจำนวนครั้งบ่อย ๆ เป็นการตอกย้ำความสนใจให้กับผู้รับสารมากยิ่งขึ้น

3. ระยะเวลาในการนำเสนอข่าว ระยะเวลาที่มีความหมายใกล้เคียงกับความถี่ในการนำเสนอ แม้ว่าข่าวสารจะถูกรายงานบ่อยเท่าใด แต่ถ้านำเสนอเพียงไม่นานแล้วเลิกไป ก็จะทำให้การจัดวารสารหมดบทบาทลงไปด้วย

องศาความเข้มข้นของข่าวสารจะแสดงให้เห็นถึงอายุของข่าวได้อย่างชัดเจน นั่นหมายความว่า ข่าวที่มีองศาความเข้มข้นสูง จะมีอายุของข่าวนาน โดยมีความนิยมอย่างต่อเนื่อง ทำให้เกิดสัมฤทธิ์ผลของการจัดวารสารขึ้น

จากแผนภาพ (ภาพที่ 4) ของการจัดวารสารของ Shaw & McCombs แสดงให้เห็นถึงลำดับขั้นในการนำเสนอข่าวสารของประเด็นปัญหาต่าง ๆ ในสังคม เพื่อให้สาธารณชนรับรู้เรื่องราว นั้น ๆ มีความสำคัญ และน่าสนใจมากที่สุด

ภาพที่ 4 การจัดวารสารของ Shaw & McCombs

จากแผนภาพนี้ แสดงให้เห็นถึงขั้นตอนของการจัดวารสารเป็นลำดับ จากลำดับขั้นทางซ้ายมือ เริ่มจากเหตุการณ์ หรือประเด็นปัญหาต่าง ๆ มาสู่การให้อันดับความสำคัญของคุณค่าความเป็นข่าว จากนั้นเป็นการเลือกใช้สื่ออย่างเหมาะสม และมีการจัดวางข่าวในรูปแบบต่างๆ เพื่อเน้นให้ข่าวมีความเด่นชัดยิ่งขึ้น ตลอดจนการให้ระยะเวลานำเสนอ หรือองศาความเข้มข้นในการนำเสนอข่าวนั้น ๆ ซึ่งจะนำไปสู่ความรู้ การเปลี่ยนทัศนคติ และการยอมรับในที่สุด ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมในขณะนั้นด้วย ส่วนลำดับขั้นทางขวามือนั้น เริ่มจากที่ผู้รับสารให้ความสนใจ หรือเกิดความรู้ที่จะนำมาสู่การติดตามข่าวนั้น ๆ ไม่ว่าจะมาจากทางสื่อมวลชน หรือสื่อบุคคล ก็จะทำให้ไปสู่ความรู้ การเปลี่ยนทัศนคติ และการยอมรับได้เช่นเดียวกัน

การจัดวารสารจำเป็นต้องพิจารณาถึงความพร้อมของผู้รับสารด้วย โดยเฉพาะภูมิหลังของผู้รับสาร ในด้านความรู้ ความสนใจต่อข่าวประเภทนั้นว่าเป็นอย่างไร หากข่าวนั้นมีพื้นฐานสอดคล้องกับความรู้ และความสนใจของประชาชนผู้รับสารแล้ว ผู้รับสารก็จะแสวงหาข่าวนั้นต่อ

ไป โดยการติดตามข่าว เพื่อต้องการทราบทิศทางของข่าวนั้น ผู้รับสารอาจแสวงหาข้อมูลของข่าว จากบุคคลรอบข้าง โดยการสนทนารับฟัง หรือวิพากษ์วิจารณ์ ซึ่งอาจทำให้ช่วงของการจัดวารสาร นั้นขยายตัวออกไปอีก (ณรงค์ศักดิ์ ศรีทานันท์, 2533)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

กฤติยา รุจิโชค (2539) ได้วิจัยเรื่องปัญหาของการรายงานข่าวเชิงสืบสวนกรณีศึกษา ข่าวผู้ค้ายาเสพติดในหนังสือพิมพ์เพื่อศึกษาความแตกต่างระหว่างหนังสือพิมพ์รายวัน และราย สัปดาห์เกี่ยวกับปัจจัยต่างๆ ที่มีอิทธิพลต่อการรายงานข่าวเชิงสืบสวน ตลอดจนศึกษาเปรียบเทียบ วิธีการนำเสนอ และการให้ความสำคัญของข่าวเชิงสืบสวน กรณีข่าวผู้ค้ายาเสพติดตามมุมมอง ของนักหนังสือพิมพ์ และความสำคัญของเนื้อหาข่าวที่มีผลต่อผู้ที่ตกเป็นข่าวโดยเปรียบเทียบ ความแตกต่างในหนังสือพิมพ์รายวัน และรายสัปดาห์โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์ผู้ปฏิบัติงาน ผู้ปฏิบัติ งานข่าว และระยะเวลาศึกษา 3 ปี โดยแบ่งวิธีการศึกษาออกเป็น 3 กรณี คือ

1. ช่วงเหตุการณ์ นายณรงค์ วงศ์วรรณ (3 เมษายน - พฤษภาคม ปี 2535)
2. ช่วงเหตุการณ์ นายทง ศิริปริชาพงษ์ (11 พฤษภาคม - 15 ธันวาคม ปี 2537)
3. ช่วงเหตุการณ์ นายวัฒนา อัครเหม (8 กันยายน - 23 ธันวาคม ปี 2537)

ผลการวิจัยพบว่าปัญหาต่าง ๆ ที่เข้ามามีอิทธิพลต่อการรายงานข่าวเชิงสืบสวน กรณี ข่าวผู้ค้ายาเสพติด ได้แก่

1. ปัญหาที่เกิดจากบริบททางการเมือง ทางเศรษฐกิจ ทางสังคม และวัฒนธรรม
2. การให้ความสำคัญของข่าวเชิงสืบสวนจากข่าวผู้ค้ายาเสพติดในหนังสือพิมพ์ รายวัน และรายสัปดาห์ไม่ต่างกัน
3. ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการทำข่าวเชิงสืบสวนที่เข้ามามีอิทธิพลต่อการรายงานข่าว กรณีในหนังสือพิมพ์รายวันไม่ต่างกัน

ดวงพร อัครวิไล (2539) ได้วิจัยปัญหาทางจริยธรรม และความชอบธรรมในการรายงานข่าวเชิงสืบสวนสอบสวนทางโทรทัศน์ โดยเลือกการรายงานแปซิฟิกเฉพากรณี ยันตระ อมโร โดยมีวัตถุประสงค์สองประการคือ

1. เพื่อศึกษาปัญหาจริยธรรมในการเสนอรายงานข่าวเชิงสืบสวนสอบสวน
2. เพื่อศึกษาเกณฑ์การตัดสินทางจริยธรรมของกลุ่มบุคคล 6 กลุ่ม คือ ผู้ผลิตรายการ ผู้ตรวจพิจารณารายการทางโทรทัศน์ นักวิชาชีพด้านสื่อสารมวลชน นักวิชาการ และนักการเมือง ผลการวิจัยพบว่าปัญหาทางจริยธรรมที่พบ 6 ปัญหา คือ ปัญหาการสนองตอบสิทธิที่จะรู้ ปัญหาความเป็นกลางในรายงานข่าว ปัญหาการละเมิดสิทธิส่วนบุคคล ปัญหาการรับผิดชอบต่อสังคมของสื่อมวลชน ปัญหาทางศีลธรรม ปัญหาความขัดแย้ง การแทรกแซงปัญหานี้เกิดขึ้นได้ใน 3 ขั้นตอนของรายงานข่าวไม่ว่าจะเป็นขั้นตอนในการนำเสนอ ขั้นตอนการเจาะข่าว ขั้นตอนการรายงานข่าว โดยรายการ “รายงานแปซิฟิก” กรณียันตระ อมโร พบปัญหาทางจริยธรรมในแง่การสนองสิทธิที่จะรู้ในขั้นตอนการรายงานข่าวมากที่สุด

ส่วนเกณฑ์การตัดสินทางจริยธรรมของบุคคลทั้ง 6 กลุ่มพบว่าในกลุ่มผู้เกี่ยวข้องโดยตรงกลุ่มมีเกณฑ์การตัดสินปัญหาทางจริยธรรมแตกต่างกันอย่างชัดเจน คือ กลุ่มการผลิตรายการใช้หลักการเน้นที่หน้าที่ กลุ่มผู้ตรวจพิจารณารายการทางโทรทัศน์ ใช้หลักเกณฑ์เน้นที่ผลกระทบต่อหลักประโยชน์นิยมกลุ่มผู้ถูกกล่าวหาว่าใช้หลักเกณฑ์เน้นที่ผลกระทบโดยยึดหลักอัตรา ขณะที่ยึดหลักอัตรา 3 กลุ่ม คือ กลุ่มนักวิชาชีพด้านสื่อสารมวลชน นักวิชาการ และนักการเมืองมีเกณฑ์ตัดสินปัญหาทางจริยธรรมคล้ายคลึงกันโดยสถานการณ์ และค่านิยมทางสังคมเป็นตัวแปรในการพิจารณาตัดสินโดยใช้เกณฑ์ตัดสินทางจริยธรรมโดยยึดหลักทางสายกลางของพระพุทธศาสนา

แคธลีน เอ. แฮนเซน (kathleen A Hansen 1989) ได้ศึกษางานวิจัยเชิงเปรียบเทียบระหว่างข่าวที่ได้รับการเสนอให้เข้าถึงรางวัลพูลิตเซอร์ หรือข่าวที่ได้รับรางวัลพูลิตเซอร์ จำนวน 30 ข่าวกับหนังสือพิมพ์ที่รายงานประเภทข่าวที่ได้รับรางวัลพูลิตเซอร์ประมาณ 30 ฉบับ ระหว่างปี 2528 ถึง 2532 โดยตั้งสมมติฐานว่าข่าวที่ได้รับรางวัลพูลิตเซอร์สะท้อนให้เห็นการใช้ข้อมูลหลากหลายตลอดจนเทคนิควิจัยข่าวเจาะพิเศษ เอกสารจากห้องสมุด ข้อมูลเอกสาร ข้อมูลทางสถิติมากกว่าข่าวประจำวันทั่วไป การขาดแคลนการใช้แหล่งข่าวหลากหลาย หรือการใช้แหล่งข่าวประจำวัน เช่น ข่าวแจก แหล่งข่าวเจ้าหน้าที่ราชการ ย่อมมีผลกระทบต่อคุณภาพการรายงานข่าว ความมั่งคั่งของข่าวสารประกอบด้วย ความหลากหลายและคุณภาพ การวิจัยในสมัยก่อนมุ่งเน้นการวัดช่องทางข่าวสาร หรือความหลากหลายของแหล่งข่าว นักข่าวใช้ช่องทางข่าวในการเข้าถึงแหล่งข่าวรูปแบบนี้แบ่งออกเป็นแหล่งข่าวประจำ แหล่งข่าวไม่เป็นทางการ และประเภทแหล่งข่าว

พิเศษ แหล่งข่าวที่เป็นบุคคล หรือองค์กร ส่งข้อมูลผ่านช่องทางข่าวหนึ่งการไม่ใช้ช่องทางข่าวสาร และแหล่งข่าวหลากหลายเป็นองค์ประกอบสำคัญในการทำข่าวสู่สาธารณชน

ส่วน Singletery Lamb (1984) ได้วิจัยเรื่อง News Values In Award-Winning Photo ได้วิเคราะห์คุณค่าทางวารสารศาสตร์ ของภาพข่าวที่ชนะการประกวด โดยแบ่งภาพออกเป็นภาพข่าว ณ ที่เกิดเหตุภาพข่าวทั่วไป ภาพข่าวกีฬาแล้ววิเคราะห์คุณค่าทางวารสารศาสตร์ของภาพข่าวออกเป็นสองประเภท คือ ภาพข่าวที่เกิดเหตุ และภาพข่าวทั่วไป การวิจัยได้พบว่าคุณค่าทางวารสารศาสตร์ของภาพข่าว ที่เกิดเหตุที่ชนะการประกวดได้แก่ความรวดเร็วของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น คุณค่าทางด้านอารมณ์ ความขัดแย้งความใกล้ชิด ความเด่น และผลกระทบ กล่าวคือ ข่าวในภาพข่าวที่เกิดเหตุที่ชนะการประกวดมักเป็นข่าวที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วในเหตุการณ์นั้น มีความกดดันที่ทำให้เกิดการกระทำบางอย่างกระทันหัน ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของคุณค่าทางวารสารศาสตร์ด้านอารมณ์ และความขัดแย้ง ภาพข่าวมักเป็นเรื่องของคน และเหตุการณ์ท้องถิ่นในประเทศมากกว่า คนต่างท้องถิ่น หรือต่างประเทศเหล่านี้เป็นองค์ประกอบของความใกล้ชิด ความเด่น ผลกระทบ ภาพเหล่านี้ได้แก่ ภาพข่าวอาชญากรรม อุบัติเหตุ ภัยพิบัติ ภาพข่าวที่ชนะเลิศการประกวดมีคุณภาพทางวารสารศาสตร์ ด้านอารมณ์ ความใกล้ชิด ความเด่น ผลกระทบ ซึ่งต้องใช้เวลา ดังกล่าว ดังนั้นภาพข่าวทั่วไปจึงมักเป็นภาพสะท้อนให้เห็นถึงชีวิตความเป็นอยู่ ความโชคร้าย ความพิการ ความเจ็บปวดเป็นภาพที่ดูแล้วเกิดอารมณ์ร่วมในด้านความสงสาร และความเห็นใจ

แอสปี (Asp. 1981) ได้วิจัยเกี่ยวกับวิธีการวัดคุณภาพเนื้อหาข่าว โดยอาศัยเครื่องมือวัดที่แตกต่างกัน 3 ประการคือ

1. ความเข้มข้น (Density) หมายถึง การวัดความเข้มข้นของสัดส่วนของจำนวนประเด็นที่เกี่ยวข้องในเนื้อหาที่ปรากฏ
2. ความกว้าง (Breadth) หมายถึง จำนวนประเด็นที่แตกต่างกันมากที่สุด
3. ความลึก (Depth) หมายถึง จำนวนข้อเท็จจริง และจุดประสงค์ในการรายงานข่าวเพื่อช่วยอธิบายประเด็นต่าง ๆ ทั่ว ๆ ไป เช่น การตัดสินใจของตนเองเข้าไปเกี่ยวข้องสำหรับตัววัดคุณภาพข่าวสาร สามารถคำนวณได้โดยใช้จำนวนความเข้มข้น คูณด้วยจำนวนความกว้าง นอกจากนี้ยังสามารถใช้วิธีเดียวกันหาข้อเท็จจริงในเนื้อหาข่าว

อย่างไรก็ตาม เราไม่อาจสรุปได้ว่า ความมั่งคั่งของข้อมูล ข่าวสาร หรือความเข้มข้นของข่าวสารจะทำให้เกิดประสิทธิภาพในการสื่อสารแม้จะปรากฏเจตนาที่ดีในสัดส่วนของนักข่าว และศักยภาพของข้อมูลข่าวสาร

ความง่ายในการอ่าน (Readability) คือ มาตรการวัดคุณภาพของข้อมูลข่าวสารอีกวิธีหนึ่ง วิธีวัดเช่นนี้ ได้สอดคล้องกับแนวความคิดที่ว่ายิ่งข่าวยิ่งพบคำฟุ่มเฟือย (ตรงข้ามกับเรื่องมั่งคั่งของข่าวสาร) มักเต็มไปด้วยข้อเท็จจริงของข้อมูลข่าวสารซึ่งมีศักยภาพของข้อมูลข่าวสาร

สรุปในการวิจัยครั้งนี้ได้นำเอาแนวคิดเกี่ยวกับการรายงานข่าวเชิงสืบสวนมาเป็นแนวทางในการวิเคราะห์ข่าวที่ได้รับรางวัลยอดเยี่ยมตั้งแต่เริ่มศึกษาความหมายของข่าวเชิงสืบสวน กระบวนการทำข่าว การเปิดประเด็นข่าวการใช้แหล่งข้อมูล รูปแบบการนำเสนอ ผลต่อเนื่องจากการนำเสนอ นอกจากนี้ยังได้นำแนวคิดเกี่ยวกับบทบาทของ "นายประตู่ข่าวสาร" มาเป็นแนวทางในการชี้ให้เห็นบทบาทภาระหน้าที่ของสื่อมวลชนในฐานะเป็นผู้ควบคุมข่าวสาร ทำหน้าที่กลั่นกรองข่าวสารในด้านดีไปยังประชาชนหรือผู้รับสาร นอกจากนี้ยังได้นำแนวคิดเกี่ยวกับบทบาทของผู้เฝ้ายามและแนวคิดบทบาทในการกำหนดวาระข่าวสารมาเป็นแนวทางในการวิเคราะห์ข่าวที่รางวัลยอดเยี่ยมของมูลนิธิอิศรา อมันตกุล